

Närmare bestämt gjordes fyndet på ett djup av 70 cm, och lokalbestämningen anges i museets katalog till »klostret sch. q c:a 4,30 från utg.p.». »Tätt intill insidan av korets östmur» i »den yngre kyrkan» (= tegelkyrkan, se nedan) var fyndplatsen belägen (af Ugglas). Denna kyrka borde enligt af Ugglas datera sig till »1300-talets mitt eller kvartsseklet dess förinnan», men senare forskning (H. Wideen, *Klosterkyrkorna i Lödöse, Fornvännen* 1944, s. 311f.) har reviderat hans uppfattning och gör gällande, att tegelkyrkan skulle vara uppförd tidigare, någon gång under tiden närmast efter 1243, det år dominikanerna anlände till Lödöse.

Tegelstensfragmentet har måtten 12,5 × 6,5 × 9 cm. 12,5 cm är stenens ursprungliga bredd, 9 cm dess tjocklek; måttet för den ursprungliga längden bör ha legat mellan 25,5 och 28 cm, se Vg 236. Teglet har en oren konsistens. Det är bränt vid låg temperatur; förfaringssättet är ålderdomligt enligt vad expertisen på Tegelbrukens centrallaboratorium meddelat. På alla ursprungliga sidoytor utom inskriftssidan finnas rester av murbruk. Inskriften, som har ristats i den våta leran före torkningen och bränningen, fördelar sig på tre rader, alla avbrutna, varigenom varje rads början har gått förlorad. Vad som nu återstår är alltså de tre radsluten. Raderna skiljas från varandra genom ristade ramlinjer. Upp till och ned till saknas dock begränsningslinjer. Runornas höjd är i respektive rader (uppför från räknat) 3, 5 och 3 cm.

Inskrift:

... **bæstæ** | ... **pæris** | ... **upsiro**
 5 10 15

Till läsningen: Av 1 **b** återstår endast nedre hälften av den undre bst; om runan har varit stungen kan icke avgöras. 2 **æ** är avslagen upptill i höjd med bst, som dock kan följas i sin undre kant; runan kan icke ha varit **ø**. R. 3 är något oklar, förmodligen **s**. Av r. 4 återstår hst och en grundare linje till vänster om hst, vilken kan uppfattas som en **t**-bst. 5 **æ** är säker. Hst till 6 **p** ligger i brottet, men högra kanten är säkert urskiljbar; runan har kort bst liksom 12 **p**. 7 **æ** är säker. R. 8 är sannolikt **r**, ehuru bistavens bas böjer kraftigt inåt. R. 9 består av en tydlig hst utan bistavar. 10 **s** är säker. Nedersta radens runor äro skadade nedtill, men alla torde vara säkra. Hst i 11 **u** beröres av brottet, men högra kanten är tydlig. 12 **p**, 13 **s** och 14 **i** äro säkra. R. 15 är sannolikt **r** ehuru något deformerad i den våta leran. 16 **o** är säker.

O. v. Friesen har i stort sett samma läsning. Han uppfattar dock r. 3 som binderuna **zs**, tvekar något beträffande r. 8 och antecknar här alternativt **b**, likaså beträffande r. 15, som han finner ha en viss likhet med en **p**-runa, sådan den föreligger i *Codex Runicus* av Skånelagen från senare delen av 1200-talet.

Inskriften är alltför fragmentarisk för att kunna tolkas. Runornas form jävar dock icke uppfattningen, att stenen har tillhört det ursprungliga byggnadsmaterialet i tegelkyrkan från mitten av 1200-talet.

Ännu ett runristat tegelstensfragment har påträffats inom klosterområdet i Lödöse, Vg 236. Också från Lund känner man ett sådant tegelstensfynd (Kulturhist. mus. inv.nr 42.904). Det gjordes 1944 i Stora Södergatan. A. W. M[årtensson] har i *Kulturen* 1961, s. 17f., föreslagit, att dess runor **upo-** är en del av futharken. Ännu ett ristat murtegel från Lödöse bör nämnas. Det påträffades under grävningarna 1964 »i en stenbyggnad nordost om klostret» (R. Ekre). Ristningen består av det latinska alfabetet i minuskler av 1400-talstyp (avbildning i R. Ekre, *Lödöse museum*, 1966, fig. 14). Inskriften är förmodligen magisk och till sin karaktär en direkt motsvarighet till futharkinskrifterna på Vg 203, 205, 206, 218. Om sådan alfabetmagi se *Danmarks Runeindskrifter* (1942), sp. 773f.

238. S:t Peders sn, Lödöse, Passagården 1:10. Nu i Statens historiska museum

Pl. 181

Litteratur: R. Ekre, Fyndförteckning 21/11 1964 (VHAA 7168/64).

Vid 1964 års undersökning på Passagården 1: 10, V om järnvägen, påträffades på ett djup av 120 cm en liten fragmentarisk, svarvad träskål med runristning på stödbotten. Föremålet förvaras i Statens historiska museum, inv.nr 27.600: P 167.

Träskålen har vid brädden haft en diameter av ca 15,5 cm. Den har varit ca 3,5 cm hög. Det bevarade partiet — hela stödbotten och en del av bålen — är nu brustet i ett tjugotal stycken, flertalet med passning; några ha gått att åter foga samman. Stödbottens diameter är 5 cm, tjocklek 3,5 cm. På denna finns en 4 cm hög och 1,5 cm bred R-bokstav skuren längs med träets ådring. Detta bomärke(?) inkräktar delvis på tre tvärs över ådringen, till vänster om R stående, grunt skurna runor. Dessa äro utan tvivel äldre än bokstaven. Runorna äro 2–2,5 cm höga.

Inskrift:

eka

Till läsningen: 1 **e** har ringformig punktering. Bst i 2 **k** är förhållandevis högt ansatt; runan är icke stungen. 3 **a** har ensidig bst.

Inga spår av flera runor kunna nu skönjas, och sannolikt ha inga flera funnits. Eftersom huvudstaven i R skär de tre runorna, har man nämligen ingen anledning misstänka, att den som skar bokstaven först skulle ha utplånat andra runor men låtit de tre nu iakttagbara stå kvar. En skåra löper dock mellan huvudstavarna i runorna 1 och 3 och i det närmaste parallellt med huvudstaven i R. Skåran har intet samband med runorna men har möjligen tillkommit samtidigt med R.

Bokstaven R är givetvis en märkning. Helst skulle man vilja förstå även runorna som en sådan, d. v. s. ett personnamn, men den korta runföljden svarar icke mot nominativformen av något känt sådant, däremot mot den oblika formen av ett namn med svag böjning. Mansnamnet *Eke* skulle då formellt kunna komma ifråga — ett par medeltida svenska belägg förekomma, det äldsta från 1352 (Lundgren & Brate); *Eke* finns också belagt på frisiskt område, både som mansnamn och kvinnonamn, likaså i Danmark från sen medeltid (*Danmarks gamle Personnavne*) — formellt även kortnamnet *Ekke*. Det måste dock betonas, att tillhörighet eljest uttryckes med personnamnet i nom. enbart (t. ex. Vg 230) eller följt av ett *a mik* (t. ex. Vg 239, 240). Att i Vg 238 skulle föreligga en oblik form av ägarens namn synes därför osannolikt. Däremot är det icke alldeles otänkbart att runan 3 **a** skulle vara pres. 3 sg. av verbet *æiga* med objektet utelämnat eller underförstått. Subjektet ligger i så fall i de två första runorna, som då rimligen böra uppfattas som begynnelse-runor i ett namn. Se även Vg 254. En sådan tolkning förblir dock en gissning.

Föremålet som sådant kan icke dateras. Runan **e** med ringformig punktering har tämligen liten frekvens. Den är till sin typ rent medeltida med äldsta belägg (NIyR 526) från slutet av 1100-talet. Detta ger för inskriftens del bara ett post quem.

239. S:t Peders sn, Lödöse, Passagården 1:33. Nu i Statens historiska museum

Pl. 182

Litteratur: R. Ekre, Fyndförteckning ⁴/₁ 1964 (VHAA 85/64, ATA).

Vid den arkeologiska undersökning, som hösten 1963 utfördes på Passagården 1: 33, påträffades i orört lager på 2,20 m djup en liten träspade (smörspade?) med runinskrift. Föremålet förvaras i Statens historiska museum, inv.nr 27.600: C 36.

Spaden är av furu. Längd 19 cm; bladets bredd 6,5 cm; skaftets bredd 1,8 cm, tjocklek 1 cm. Skaftet som till prydnad har en cirkelformad avslutning, bär på båda bredsidoorna runinskrifter. Dessa skola läsas i riktning från bladet mot skaftändan. Runornas höjd är densamma som skaftets bredd. Tecknen äro tydliga.